

BÖLÜM 12

KÜRESEL FİNANSAL KRİZLERDE MAKROEKONOMİK GÖSTERGELERİN SWAP İŞLEMLERİNE ETKİSİ

Şule Yüksel YİĞİTER¹

Salim Sercan SARI²

Kübra SAKA ILGIN³

1. GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte finansal piyasalar arasındaki uzaklık azalmakta ve para bu piyasalar arasında çok hızlı yer değiştirebilmektedir. Küreselleşmenin sonucu olarak bir ülkede başlayan kriz, hızla diğer ülke piyasalarını etkileyebilmektedir. Giderek daha sık ortaya çıkan bu krizler finansal piyasalar merkezli ortaya çıkmakta ve tüm ekonomiyi etkilemektedir. Özellikle finansal kriz dönemlerinde ülke merkez bankalarının uyguladığı politikalar krizin ekonomiyi etkilemesi noktasında önemli rol oynamaktadır.

Geçmişten günümüze kadar olan dönem incelediğinde hem ulusal hem de küresel ölçekte birçok finansal krizin yaşandığı görülmektedir. 19. yy 'dan itibaren yaşanan krizlerin çok farklı nedenleri söz konusudur. 19.yy'da ortaya çıkan ve oldukça geniş bir etki alanına sahip krizlerin ortaya çıkış nedenleri olarak daha çok savaş, mali spekülasyon ve kıtlıklar sayılmaktadır. 20 ve 21. yüzyıllarda yaşanan krizlerin ise kapitalist ülkelere özgü nitelikler nedeniyle ortaya çıktığı öngörülmektedir. Dünyada ve ülkemizde yaşanan belli başlı krizler 1929 Büyük Bunalımı, 1994 Meksika, 1997-1998 Asya krizi, 1998 Rusya krizi, 1999 Brezilya krizi, 2000-2001 Türkiye Krizi, 2001 Arjantin Krizi, 2008 Amerika "Mortgage" Krizi ve Covid-19 Koronavirüs Salgını olarak sayılabilmektedir (Yücel & Kalyoncu, 2010: 54).

Finansal kriz dönemlerinde ülkeler ekonomilerinin krizi en az zararla atlatabilmesi için birtakım politikalar geliştirir ve uygularlar. Bütün ülkelerin olduğu gibi Türkiye'nin de bu dönemlerde hızla tedbirler alması ve duruma uygun politikalar geliştirmesi oldukça önem taşımaktadır. Politika faiz oranlarının değiştirilmesi, ulusal piyasalara likidite desteği verilmesi, bankalara sermaye desteği

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümüsyigiter@erzincan.edu.tr,

² Arş. Gör. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, salim.sari@erzincan.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü, kubra.saka@erzincan.edu.tr

lenmektedir. Döviz kurlarındaki değişimlere göre ise swap işlemlerinin yapıldığı düşünülürse sonuçlar tutarlılık göstermektedir.

Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda farklı makroekonomik göstergelerin swap işlemleri ve diğer türev ürünler üzerindeki etkisi incelenebilir. 2019 yılının sonu itibarıyla tüm dünyayı saran ve devam eden Covid-19 Koronavirüs salgını veya yaşanmış diğer finansal krizler döneminde makroekonomik göstergelerin swap işlemleri üzerindeki etkisi hem tek bir kriz dikkate alınarak hem de krizler birbirleriyle karşılaştırılarak analizler tekrarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akman, V. (1998). *Modern dünyadaki en büyük ekonomik kriz*, İstanbul: Rota Yayınları,
- Alantar, D. (2008). Küresel finansal kriz: nedenler ve sonuçları üzerine bir değerlendirme, *Maliye ve Finans Yazıları*, 1 (81), 1-10.
- Akyazı, H. ve Ekinci, A. (2009). “Türkiye’de” 2000 sonrası uygulanan para politikası stratejilerinin makroekonomik performanslarının değerlendirilmesi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23 (1), 345-362.
- Arslan, İ. (2006). Globalleşme sürecindeki finansal krizlerin ülke ekonomilerinde yarattığı etkiler, *Mevzuat Dergisi*, 9 (106), 1-10.
- Balmumcu, Ö. ve Süslü, B. (2017). Para politikası açısından Türkiye’de 2001 ve 2008 kriz deneyimleri, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 54 (626), 9-32.
- Beşiktaşlı, K., D. ve Cihangir, K.,Ç. (2020). Tüketici güven endeksinin finansal piyasalara ve makroekonomik yapıya etkisi, *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (1), 54-67.
- Claessens, S. ve Köse, M. A. (2013). Financial crises: Explanations, types, and implications (No. 13-28). *CAMA Working Paper 06/2013*. Centre for Applied Macroeconomic Analysis, Australian, National University.
- Corsetti, G., Pesenti, P. ve Roubini, N. (1999). What caused the asian currency and financial crisis?, *Japan and the World Economy*, 11, 305-373.
- Darıcı, Burak. (2012). Finansal istikrar ve finansal istikrara yönelik kamusal sorumluluk çerçevesinde para politikası: Türkiye analizi. *Bankacılar Dergisi*, 83, 34-66.
- Delice, G. (2003). Finansal krizler: Teorik ve tarihsel bir perspektif, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 20, 57-81.
- Doğan, B. (2009). Türkiye ekonomisinde kriz öncü göstergeleri ve ikiz Açık, *Journal of Azerbaijani Studies*, 500-521.
- Ersoy, H. ve Işıl, G. (2016). Küresel kriz sonrası merkez bankası para politikaları ve finansal sistem üzerine Etkileri, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (29), 349-374.
- Kocabıyık, T. (2016). Johansen eşbütünlük testiyle karar aşamalarının analizi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, CİEP Özel Sayısı, 40-50.
- Korkmazer, G. (2018). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) gelişimi: Kasım 2000 ve şubat 2001 krizleri, *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 1 (2), 79-92.
- Köksal, M. (2016). Dış Ticaret ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya
- Krugman, P. (1979). A Model of balance of payment crises, *Journal of Money, Credit and Banking*, 11 (3), 311-325.
- Krugman, P. (1999). Balance sheets, the transfer problem and financial crises, *International Tax and Public Finance*, 6, 459-472.
- Oktar, S. ve Dalyancı, L. (2010). Finansal kriz teorileri ve Türkiye ekonomisinde 1990 sonrası finansal krizler, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 29 (2), 1-22.

- Mason, P. (1998). Contagion: Monsoonal effects, spillovers and jumps between multiple equilibria, *IMF Working Paper*, September, 1-32.
- Mishkin, F. S. (1999). International capital movements, financial volatility and financial instability NBER working paper, No: 6390, National Bureau of Economic Research, January, Cambridge.
- Mishkin, F. S. (2001). Financial policies and the prevention of financial crises in emerging market countries, *NBER Working Paper*, No: 8087, January, Cambridge.
- Mucuk, M., Alptekin, V. (2008). Türkiye'de vergi ve ekonomik büyüme ilişkisi: VAR analizi (1975-2006), *Maliye Dergisi*, 155, 159-174.
- Paasche, B. (2001). Credit constraints and international financial crisis, *Journal of Monetary Economics*, 48, 623-650.
- Öztürk, Y.K. ve Kuşçu, S. (2011). Finansal serbestleşme: İlk deneyimler ve kriz, *Reforma*, 1,(49), 11-21.
- Sarpkaya, S.S. (2009). *Finansal krizler ve kriz dönemlerinde uygulanan para politikası araçları*, Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sayar, R. (2019). Uluslararası finansal krizler ve uluslararası ticarete etkileri, *Uluslararası Ticaret Değer Zinciri, Pazar Yapıları ve Muhasebe Uygulamaları*, Ankara: Ekin Yayınevi.
- Selçuk, B. (2010). Küresel krizin türk finans sektörü üzerindeki etkileri, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 21-27.
- Yakupoğlu, A. (2010). Merkez bankasının 2002- 2009 yılları arasında uyguladığı para politikası ve kur rejiminin genel bir analizi, *Maliye Yazıları*, 24 (88), 88, 35-54.
- Yalçınkaya, Y. ve Tunalı, H. (2019). 2017-2018 Döviz kuru türbülansı ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın yeni para politikası araçları, *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 17-36.
- Yılmaz, Ö., Kızıltan, A. ve Kaya, V. (2005). İktisadi kriz kuramları, finansal küreselleşme ve para krizleri, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24, 77-96.
- Yücel, F. ve Kalyoncu, H. (2010). Finansal krizlerin öncü göstergeleri ve ülke ekonomilerini etkileme kanalları: Türkiye örneği, *Maliye Dergisi*, 159, Temmuz-Aralık, 53-69.
- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV). (2008). 2007-08 Küresel Finans Krizinde Ülkelerin Politika Deneyimleri, *Küresel Kriz Çalışma Grubu Değerlendirme Notu*, 1-10.
- Uğurlu, E. (2009). Durağanlık ve Birim Kök Sınamaları, Ders Notları, Kitapçık 1, 1-17.
- <https://www.tcmb.gov.tr/>
<https://tr.investing.com/>
<http://www.tuik.gov.tr/>
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Para+Politikasi/Para+Politikasi+Cerceve>